

۸۷, ۱, ۱.۵۵۹
۸۷, ۱, ۱

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

خدایا بر علم و ایمان و عملم بیفزا

۱.۶۹۳۵

بررسی تأثیر شوکهای سیاست مالی بر متغیرهای اقتصاد کلان در ایران

پایان نامه ارائه شده به گروه اقتصاد
دانشکده علوم اقتصادی و سیاسی
دانشگاه شهید بهشتی

برای دریافت دانشنامه کارشناسی ارشد
در رشته علوم اقتصادی

توسط:

مریم یوسفی ولندر

استاد راهنما:

دکتر سید محمد علی کفایی

مهرماه ۱۳۸۷

۱۰۶۹۳۵

۱۳۸۷ / ۱۰ / ۶

اکنون که بر گذری دیگر از زندگی ایستاده ام حاصل تلاش و اشتیاق روزهای متمادی ام را
تقدیم می کنم به:

پدر و مادر مهربانم

که گلهای پر طراوت بهار زندگیشان را به پایم ریختند
و بی همت آنان طی این راه ممکن نبود. آنان که فروغ نگاهشان،
گرمی کلامشان و روشنی رویشان، سرمایه های جاودانی زندگی من هستند
آنان که راستی قامت، در شکستگی قامتشان تجلی یافت.

برگ تأییدیه پایان نامه

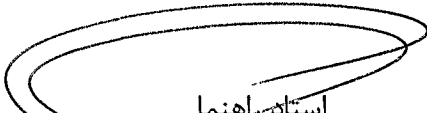
عنوان پایان نامه: بررسی تأثیر شوکهای سیاست مالی بر متغیرهای کلان اقتصادی در ایران

نام دانشجو: مریم یوسفی ولندر

دوره: کارشناسی ارشد علوم اقتصادی

این پایان نامه در جلسه ۸۷/۷/۲۸ با نمره ۱۹ و درجه عالی مورد تأیید اعضای کمیته پایان نامه

متشکل از استادان زیر قرار گرفت:

استاد راهنما
امضاء

دکتر سید محمدعلی کفایی

استاد مشاور
امضاء
استاد ناظر
امضاء

دکتر عباس عرب مازار

دکتر حسین صمصامی

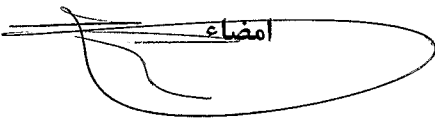
اذعان

این پایان نامه توسط اینجانب در دانشکده علوم اقتصادی و سیاسی دانشگاه شهید بهشتی در فاصله زمانی دی ماه ۱۳۸۶ تا مهر ماه ۱۳۸۷ نگارش و تدوین گردیده است. مطالب این پایان نامه یا بخشی از آن برای دریافت هیچ مدرک دیگری به این دانشگاه یا دانشگاه های دیگر ارائه نشده است.

مریم یوسفی ولندر

مهرماه ۱۳۸۷

امضاء

هوالمحبوب

پروردگارا ؛

سپاس بی پایان تو را به خاطر همه موهبت هایی که بی آنکه بدان ها علم داشته باشم، ارزانیم داشتی. ابتدا از موهبت انسان بودن برخوردارم نمودی و سپس در دل سیاهی ندانستن، نشان از قلم دادی و منت آموختن بر من نهادی و اینگونه مرا در میان کائنات برافراشتی.

خدایا ؛

اینک که به این نعمات خویش مفتخرم ساختی، یاریم ده تا بتوانم آنگونه که دوست داری از همه بهره برم و آنگونه که رضای توست زندگی کنم.

یاریم ده تا قنوتم ترجمان شکرانه تو باشد و یاد تو آذین دمامم عمرم. و «رب اغفرلی و لوالدی احسانا کما ربیانی» ورد نفسهائیم.

یاریم ده تا بیاموزم هر آنچه مرا مصداق « علم الاسماء الحسنی » گرداند.

یاریم ده تا قدردان تو و تمام معلمین و اساتید خود باشم که رهنمون من در هزاران راه ناآشنا شدند چه آنان که دیروز در پناه دستان گرمشان بر سرانگشتانم الفبا قامت بست و چه آنان که امروز روشنای حضورشان تا انتهای راه با من بود.

استاد ارجمند، جناب آقای دکتر سید محمد علی کفائی، زحمات ارزشمند شما را در طول دوره تحصیل و تدوین این رساله ارج نهاده و از صمیم قلب قدران راهنمایی های دلسوزانه شما می باشم . همچنین جناب آقای دکتر عباس عرب مازار، استاد بزرگوار، از مشاوره بی دریغ شما در تمامی مراحل پژوهش سپاسگزارم.
... خداوندا ؛

پناه می برم به تو از هر آنچه که مرا نسبت به تو و بندگان سفارش شده تو، ناسپاس گرداند.

عنوان: بررسی تأثیر شوکهای سیاست مالی بر متغیرهای کلان اقتصادی در ایران

دانشجو: مریم یوسفی ولندر

استاد راهنما: دکتر سید محمد علی کفایی

دوره: کارشناسی ارشد رشته علوم اقتصادی

تاریخ دفاع: مهرماه ۱۳۸۷

چکیده

در این پایان نامه به بررسی تأثیر شوکهای غیرمنتظره ساختاری سیاست مالی (مخارج دولتی و مالیاتها) بر اجزاء برنامه ریزی نشده متغیرهای اقتصاد کلان همچون تولید ناخالص داخلی، نرخ تورم، مصرف، سرمایه گذاری، واردات و صادرات در ایران طی سالهای ۱۳۸۴-۱۳۶۷ و با استفاده از الگوی خود توضیح برداری ساختاری پرداخته شده است. برای شناسایی شوکهای ساختاری و اعمال محدودیت ها از روش شناسایی بلانچارد و پروتی (مبتنی بر کشش های درآمدی و قیمتی مالیاتها و مخارج دولتی) استفاده شده است. همچنین برای تفسیر نتایج بدست آمده از جدول تجزیه واریانس و توابع واکنش تحریک استفاده شده است. به طور کلی یافته های تحقیق حاضر حاکی از آن است که اغلب شوک های غیرمنتظره سیاست مالی اثری ماندگار دارند یعنی جزء برنامه ریزی نشده متغیرهای کلان را برای مدتی طولانی تحت تأثیر قرار می دهند که گاه تأثیر منتظره را خنثی یا معکوس می نمایند و این هشدار است به مقامهای سیاست مالی.

کلمات کلیدی: مخارج دولتی، مالیاتها، شوکهای ساختاری سیاست مالی، الگوی خود توضیح برداری ساختاری، روش شناسایی بلانچارد و پروتی

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	پیشگفتار
	فصل اول: کلیات و مفاهیم پژوهش
۷	۱-۱ تاریخچه تحولات نظریات اقتصاد دولت.....
۱۱	۲-۱ هدفهای اقتصادی دولت.....
۱۱	۱-۲-۱ تخصیص منابع.....
۱۲	۲-۲-۱ توزیع درآمد.....
۱۳	۳-۲-۱ ثبات اقتصادی.....
۱۴	۳-۱ تعریف سیاست مالی.....
۱۶	۴-۱ ابزارهای سیاست مالی.....
۱۶	۱-۴-۱ مالیاتها.....
۱۷	۲-۴-۱ مخارج دولتی.....
۱۹	۳-۴-۱ استقراض دولت.....
۲۱	۵-۱ اهداف سیاست های مالی.....
۲۱	۱-۵-۱ وظیفه تخصیصی دولت.....
۲۲	۲-۵-۱ وظیفه توزیعی دولت.....
۲۳	۳-۵-۱ وظیفه تثبیتی دولت.....
۲۳	۶-۱ آثار سیاست مالی مطلوب.....
۲۴	۱-۶-۱ تشکیل سرمایه و رشد اقتصادی.....
۲۵	۲-۶-۱ ثبات اقتصادی.....

۲۵.....	۳-۶-۱ افزایش امکانات و فرصت های شغلی.....
۲۶.....	۴-۶-۱ مقابله با تورم.....
۲۶.....	۵-۶-۱ ایجاد عدالت و توزیع مجدد درآمد.....
۲۷.....	۶-۶-۱ تخصیص مجدد منابع.....
۲۷.....	۷-۶-۱ تجهیز منابع مالی.....

فصل دوم : مبانی نظری پژوهش

۲۹.....	۱-۲ مقدمه.....
۲۹.....	۲-۲ اصول اقتصادی کلاسیک و کینز.....
۴۰.....	۳-۲ اثرات سیاست مالی.....
۴۱.....	۱-۳-۲ دیدگاه کلاسیک.....
۴۱.....	۱-۱-۳-۲ اثر افزایش هزینه های دولتی.....
۴۳.....	۲-۱-۳-۲ اثر افزایش مالیاتها.....
۴۷.....	۲-۳-۲ دیدگاه کینز.....
۴۷.....	۱-۲-۳-۲ اثر افزایش هزینه های دولت.....
۴۹.....	۲-۲-۳-۲ اثر افزایش مالیاتها.....
۵۰.....	۴-۲ اثر سیاست مالی در حالت افراطی کلاسیک و کینز.....
۵۴.....	۵-۲ تفاوت میان سیاست مالی تغییر مخارج دولتی و مالیاتها.....
۵۵.....	۶-۲ تأثیر کشش منحنی های IS و LM بر شدت تأثیر گذاری سیاست های مالی.....

فصل سوم: پیشینه پژوهش

- ۱-۳ مقدمه..... ۶۱
- ۲-۳ روش متغیر مجازی..... ۶۱
- ۳-۳ روش SVAR..... ۶۳
- ۱-۳-۳ روش شناسایی بازگشتی..... ۶۴
- ۲-۳-۳ روش شناسایی بلانچارد و پروتی..... ۶۶

فصل چهارم: روش شناسی و برآورد

- ۱-۴ مقدمه..... ۷۱
- ۲-۴ الگوی خود توضیح برداری..... ۷۱
- ۳-۴ الگوی خود توضیح برداری ساختاری..... ۷۴
- ۴-۴ روش شناسایی بلانچارد و پروتی..... ۷۹
- ۵-۴ روند مخارج دولتی و مالیاتها در ایران..... ۸۲
- ۶-۴ محاسبه کشش های مربوط به درآمدهای مالیاتی و مخارج دولتی..... ۸۷
- ۱-۶-۴ کشش های درآمدهای مالیاتی..... ۸۷
- ۲-۶-۴ کشش های مخارج دولتی..... ۸۹
- ۷-۴ شناسایی و برآورد مدل..... ۹۱
- ۱-۷-۴ تجزیه واریانس..... ۹۴
- ۲-۷-۴ تابع عکس العمل تحریک..... ۹۵
- ۸-۴ نتایج حاصل از برآورد تجربی..... ۹۶
- ۱-۸-۴ اثر روی تولید ناخالص داخلی و تورم..... ۹۶

۹۶.....	۱-۸-۴ تجزیه واریانس.....
۹۸.....	۲-۱-۸-۴ تابع واکنش تحریک.....
۱۰۰.....	۲-۸-۴ اثر روی مصرف.....
۱۰۰.....	۱-۲-۸-۴ تجزیه واریانس.....
۱۰۱.....	۲-۲-۸-۴ تابع واکنش تحریک.....
۱۰۳.....	۳-۸-۴ اثر روی سرمایه گذاری.....
۱۰۳.....	۱-۳-۸-۴ تجزیه واریانس.....
۱۰۴.....	۲-۳-۸-۴ تابع واکنش تحریک.....
۱۰۶.....	۴-۸-۴ اثر روی واردات.....
۱۰۶.....	۱-۴-۸-۴ تجزیه واریانس.....
۱۰۷.....	۲-۴-۸-۴ تابع واکنش تحریک.....
۱۰۹.....	۵-۸-۴ اثر روی صادرات.....
۱۰۹.....	۱-۵-۸-۴ تجزیه واریانس.....
۱۱۱.....	۲-۵-۸-۴ تابع واکنش تحریک.....

۱۱۳

فصل پنجم: نتیجه گیری و پیشنهادات

۱۱۶

پیوست الف

۱۲۴

پیوست ب

منابع و مأخذ

فهرست نمودارها

صفحه	عنوان
۳۵	نمودار (۱-۲): نمودار اصول اقتصادی کینز.....
۳۷	نمودار (۲-۲): نمودار تعیین درآمد تعادلی در دیدگاه کلاسیک.....
۴۰	نمودار (۳-۲): نمودار تعیین درآمد تعادلی در دیدگاه کینز.....
۴۳	نمودار (۴-۲): نمودار اثر افزایش مخارج دولتی در دیدگاه کلاسیک.....
۴۶	نمودار (۵-۲): نمودار اثر افزایش مالیاتهای مقطوع در دیدگاه کلاسیک.....
۴۹	نمودار (۶-۲): نمودار اثر افزایش مخارج دولتی در دیدگاه کینز.....
۵۲	نمودار (۷-۲): نمودار اثر سیاست مالی انیساطی در حالت افراطی کلاسیک.....
۵۴	نمودار (۸-۲): نمودار اثر سیاست مالی به هنگام وجود ظرفیت بیکار تولید.....
۵۷	نمودار (۹-۲): نمودار حالت های مختلف منحنی LM.....
۸۴	نمودار (۱-۴): نمودار سهم هزینه های دولتی و درآمدهای مالیاتی در تولید ناخالص داخلی.....
۸۴	نمودار (۲-۴): نمودار درآمدهای مالیاتی و هزینه های دولتی به قیمت جاری.....
	نمودار (۳-۴): نمودار تابع عکس العمل تحریک (مربوط به مدل شامل تولید ناخالص داخلی و نرخ تورم).....
۹۹
۱۰۲	نمودار (۴-۴): نمودار تابع عکس العمل تحریک (مربوط به مدل شامل مصرف).....
۱۰۵	نمودار (۵-۴): نمودار تابع عکس العمل تحریک (مربوط به مدل شامل سرمایه گذاری).....
۱۰۸	نمودار (۶-۴): نمودار تابع عکس العمل تحریک (مربوط به مدل شامل واردات).....
۱۱۱	نمودار (۷-۴): نمودار تابع عکس العمل تحریک (مربوط به مدل شامل صادرات).....

فهرست جداول

صفحه

عنوان

جدول (۱-۴): داده های هزینه های دولتی و درآمدهای مالیاتی	
و سهم آنها در تولید ناخالص داخلی.....	۸۳
جدول (۲-۴): جدول تجزیه واریانس (مربوط به مدل شامل نرخ تورم	
و تولید ناخالص داخلی).....	۹۷
جدول (۳-۴): جدول تجزیه واریانس (مربوط به مدل شامل مصرف).....	۱۰۱
جدول (۴-۴): جدول تجزیه واریانس (مربوط به مدل شامل سرمایه گذاری).....	۱۰۴
جدول (۵-۴): جدول تجزیه واریانس (مربوط به مدل شامل واردات).....	۱۰۷
جدول (۶-۴): جدول تجزیه واریانس (مربوط به مدل شامل صادرات).....	۱۱۰

پیشگفتار

اهمیت مسأله

یکی از موضوعات مهم در مباحث اقتصادی نقش و جایگاه دولت و آثار آن می باشد. دولت ها همواره تلاش می کنند تا با اعمال سیاست های مالی مناسب در زمانهای لازم گامی در جهت بهبود شرایط اقتصادی بردارند. اعمال سیاست مالی یکی از مسائل مهم و مورد توجه در اقتصاد می باشد. سیاست مالی به تصمیمات اتخاذ شده توسط دولت در ارتباط با مالیات و مخارج دولت و با اهدافی همچون نیل به اشتغال کامل، ثبات قیمت ها و رشد اقتصادی گفته می شود. گرچه سیاست مالی در ظاهر ساده به نظر می رسد اما اثر آن بر متغیرهای کلان اقتصادی و اجزاء تولید ناخالص داخلی از جمله مصرف و سرمایه گذاری در دیدگاه های مختلف اقتصادی متفاوت است. در دیدگاه کلاسیک (شرایط اشتغال کامل) با اعمال سیاست مالی به دلیل بی کشش بودن عرضه کل اقتصاد در حد اشتغال کامل و عدم توهم پولی کارگران بدون اینکه در تولید ناخالص داخلی و اشتغال و دستمزد های واقعی تغییری ایجاد کند باعث تغییرات شدیدی در نرخ بهره می شود. همچنین باعث تغییر قیمت ها و ایجاد تورم خواهد شد. با توجه به ثابت ماندن درآمد واقعی مصرف واقعی نیز ثابت می ماند. اما به علت افزایش نرخ بهره سرمایه گذاری واقعی کاهش می یابد. لازم به تذکر است که اگر سیاست مالی انبساطی دولت از نوع کاهش مالیات ها باشد ضمن ثابت ماندن تولید ناخالص داخلی از سرمایه گذاری کاسته شده و بر مصرف افزوده می شود. (یعنی فقط ترکیب تقاضای کل تغییر می کند).

در تئوری نئوکلاسیکی افزایش در مخارج دولتی (اعمال سیاست مالی انبساطی) یک اثر رفاهی منفی برای خانوارها ایجاد می کند. خانوارها با کاهش مصرف خود و افزایش در عرضه نیروی کار خود واکنش نشان می دهند بنابراین تولید افزایش می یابد. افزایش در عرضه نیروی کار باعث کاهش دستمزد های واقعی شده و تولید نهایی سرمایه در کوتاه مدت افزایش می یابد. افزایش در تولید نهایی سرمایه منجر

به سرمایه گذاری بیشتر و انباشت سرمایه می شود (نتایج به دست آمده از مطالعات رامی و شاپیرو^۱ (۱۹۹۸) - روتنبرگ و وودفرد^۲ (۱۹۹۲) - ایچن بوام و ادلبرگ و فیشر^۳ (۱۹۹۹) - بورنساید و ایشن بوام و فیشر^۴ (۲۰۰۴) مطابق با تئوری نئوکلاسیک می باشد).

در دیدگاه کینزی پیش بینی می شود که در واکنش به یک شوک مخارج دولتی، مصرف خصوصی افزایش یافته در حالی که اثر روی سرمایه گذاری مبهم است و به کشش سرمایه گذاری نسبت به نرخ بهره و اثر برون رانی بستگی دارد. اگر سرمایه گذاری نسبت به نرخ بهره بی کشش باشد در این شرایط با اعمال سیاست مالی انبساطی تولید و درآمد ملی و نیز نرخ بهره افزایش یافته ولی باعث کاهش سرمایه گذاری نمی شود (چون سرمایه گذاری نسبت به نرخ بهره حساس نیست) در صورتی که اگر سرمایه گذاری نسبت به نرخ بهره با کشش باشد با اعمال سیاست مالی انبساطی که منجر به افزایش بسیار اندکی در نرخ بهره می شود سرمایه گذاری به شدت کاسته می شود. (در این حالت اثر جایگزینی کامل وجود دارد). سیاست مالی انبساطی در حالت کلی (به غیر از حالات حدی منحنی IS) سبب انتقال منحنی IS به سمت راست و بالا شده و در نتیجه تولید و در آمد ملی و همچنین نرخ بهره افزایش می یابد. با توجه به اینکه در آمد ملی افزایش می یابد مصرف و پس انداز نیز افزایش یافته و با توجه به افزایش نرخ بهره سرمایه گذاری هم کاهش می یابد. (نتایج مطالعات بلانچارد و پروتی^۵ (۱۹۹۹) - بلانچارد و پروتی (۲۰۰۲) - فلورین هاپنر^۶ (۲۰۰۱) - داریو کالدورا و کریستوف کمپس^۷

1 Ramey and Shapiro

2 Rotemberg and Woodford

3 Eichenbaum, Edelberg, Fisher

4 Burnside, Eichenbaum, Fisher

5 Blanchard and perotti

6 Florian Hoppner

7 Dario caldora and Christophe kamps

(۲۰۰۷) مطابق با دیدگاه کینزی می باشد). نتایج سیاست مالی در دیدگاه کینزی هم بسته به شرایط اقتصادی یک کشور متفاوت می باشد مثلاً در شرایط دام نقدینگی و رکود بسیار شدید که منحنی LM در حالت افقی است (حالت افراطی کینزی ها) سیاست مالی انبساطی تنها منجر به افزایش تولید و در آمد ملی شده و اثری بر روی نرخ بهره نداشته و در نتیجه سرمایه گذاری تغییر نخواهد کرد. همینطور در دیدگاه کینزی و در شرایط بیکاری گسترده نیروی کار، چون عرضه کل افقی است اعمال سیاست مالی اثری بر روی قیمت ها ندارد ولی این نتیجه در همه موارد صادق نیست.

این پژوهش نگرشی جدید به موضوع سیاست های مالی دولت دارد به این تعبیر که چون سیاست های مالی اغلب برنامه ریزی شده و قاعده مند نیستند پیامدهای ویژگی غیرمنتظره بودن سیاست های مالی تاکنون مورد توجه زیادی قرار نگرفته است، به ویژه که این پیامدها نیز خود از دو جزء قاعده مند یا منظم و بیقاعده یا ناخواسته تشکیل می شوند. این پژوهش به مطالعه و بررسی تأثیر یک شوک غیرمنتظره سیاست مالی بر رفتار پیش بینی نشده کارگزاران دارد زیرا گاه این رفتار پیش بینی نشده در جهت تقویت و گاه در جهت خنثی سازی تأثیر سیاست مالی پیش بینی شده عمل می کند و آگاهی از شدت این تأثیر غیرمنتظره می تواند به مسئولان سیاستگزاری هشدار لازم را قبل از اتخاذ تصمیم خود بدهد.

هدف از انجام تحقیق

با توجه به نتایج به دست آمده از مطالعات مختلف در مورد اثرات شوک های سیاست مالی، در واقع هدف این است که تأثیر جزء برنامه ریزی نشده و یا بی قاعده سیاست مالی بر جزء غیر منتظره متغیرهای کلان اقتصادی مورد مطالعه قرار گیرد. به عبارتی این موضوع بررسی خواهد شد که هر شوک چه اندازه و در طول چند سال بر این متغیرها تأثیر خواهد داشت و آیا تأثیر آن پایدار است یا خیر؟

فرضیه ها

- ۱- شوک های مثبت مخارج دولتی یک اثر مثبت بر روی GDP دارد و شوک های مثبت مالیات ها یک اثر منفی بر روی GDP دارد.
- ۲- افزایش در مالیات ها همه اجزاء GDP را کاهش می دهد
- ۳- افزایش در مخارج دولتی همه اجزاء GDP را افزایش می دهد
- ۴- شوکهای مثبت سیاست مالی نرخ تورم را افزایش می دهند.

روش تجزیه و تحلیل و استدلال

در این پژوهش از روش بلانچارد و پروتی برای اعمال محدودیتها در مدل و شناسایی آن استفاده می شود. از اطلاعات کتابخانه ای استفاده کرده و متغیرهای مورد نظر را در چهارچوب مدل SVAR در آورده و سپس به بررسی اثر شوک های برونزای خرید های دولت و مالیاتها بر متغیر های کلان اقتصادی از جمله تولید ناخالص داخلی و نرخ تورم و نیز اجزاء آن با استفاده از مدل SVAR و با بکار گیری توابع عکس العمل پرداخته خواهد شد. همچنین برای بررسی سهم بی ثباتی متغیرها در توجیه نوسانات متغیر خاص از جدول تجزیه واریانس استفاده خواهد شد. در این روش، سهم تکانه های وارد شده بر متغیرهای مختلف الگو در واریانس خطای پیش بینی یک متغیر در کوتاه مدت و بلند مدت مشخص می گردد.

شرحی بر داده های آماری و روش گرد آوری اطلاعات

در این تحقیق از داده های فصلی حساب های ملی ایران برای سالهای ۱۳۶۷-۱۳۸۴ منتشر شده توسط بانک مرکزی استفاده خواهد شد. متغیر ها شامل مخارج دولت، درآمدهای مالیاتی دولت، نرخ تورم، تولید ناخالص داخلی، سرمایه گذاری، مصرف بخش خصوصی، واردات و صادرات خواهد بود.

جنبه جدید بودن و نوآوری تحقیق

برای تخمین اثر شوک های سیاست مالی با استفاده از شیوه *SVAR* باید محدودیت هایی را به منظور شناسائی بر روی سیستم اعمال شود. در اغلب مطالعات از جمله پولاد خان (۱۳۸۶) این محدودیت ها به صورت ضریب صفر بر روی اثرات بلندمدت متغیر ها اعمال شده است. همچنین تنها اثرات مالیات ها بر روی چهار متغیر مصرف، سطح قیمت ها و درآمد ملی و مخارج دولت مورد بررسی قرار گرفته است در حالیکه در این پژوهش از روش شناسائی بلانچارد و پروتی استفاده می شود که از کشش های درآمدی و قیمتی مالیاتها و مخارج دولتی برای شناسائی سیستم معادلات $Au_t = Be_t$ استفاده می کند، که این امر موجب تطابق بیشتر الگو با واقعیت های اقتصادی می گردد. همچنین اثرات مخارج دولتی نیز مورد بررسی قرار می گیرد و اثرات سیاست های مالی دولت (هم مخارج دولتی و هم مالیات ها) نیز بر روی متغیر های مختلفی از جمله تولید ناخالص داخلی، نرخ تورم، مصرف خصوصی، سرمایه گذاری، واردات و صادرات مورد مطالعه قرار داده خواهد شد.

فصل اول
کلیات و مفاهیم